

METSÄOHJELMA

YHDESSÄ *metsään*

AKTIVITEETIT

#yhdessämetsään
#suomi100
#partioscout

Suomen Partiolaiset
– Finlands Scouter ry
2017

YHDESSÄ metsään

AKTIVITEETTIPAKETTI AVOIMILLE METSÄRETKILLE

Metsä on oivallinen paikka tutustua uusiin ihmisiin ja kohottaa ryhmähenkeä. Tämän vuoksi se sopiikin hyvin myös uusien kohderyhmien tavoittamiseen. Metsä tarjoaa erinomaisen oppimisympäristön ja elämyksen kaikille.

Metsästä on moneksi. Se tarjoaa toimeentuloa usealla eri tavalla. Metsä tuottaa puuta tai sieltä voi kerätä sieniä ja marjoja. Suomessa ainutlaatuiset jokamiehenoikeudet mahdollistavatkin monia asioita. Metsässä voi harrastaa kaikenlaista: metsästää, patikoida tai vaikkapa hiihtää. Metsässä on aina uutta nähtävää ja koettavaa ja monimuotoiset metsät houkuttelevat tutkimusretkelle. Näiden aktiviteettien avulla metsä tuleeekin hieman tutummaksi!

Tasapainoinen metsäsuhde ottaa huomioon metsien erilaiset käyttötavat, joihin kuuluvat niin metsien virkistyskäyttö, talouskäyttö kuin myös metsien monimuotoisuuden huomioiminen.

Tästä vihkosesta löytyy leikkejä moninaisuuden huomioimiseen ja ryhmäytymiseen sekä aktiviteetteja metsän tutkimiseen monelta eri kannalta.

Mukavaa metsäretkeä!

SISÄLLYS

Leikkejä toistemme huomiomiseen	5
Leikkejä ryhmäytymiseen.....	7

POHDIMME METSÄSUHDETTAMME	8
Alkuharjoitus: Kaikille ikäluokille.....	8
Videoterveiset suomalaisesta luonnosta	8

METSÄRETKEN EKOLOGINEN JALANJÄLKI	9
Sytytämme nuotion	10
Syty nuotio, pala nuotio.....	10
Tulesta iloa pitkäksi aikaa	11
Tulen teossa ei meiltä keinot lopu kesken	11
Rakovalkea.....	12

VALMISTAUDUMME RETKELLE OIKEIN JA HUOMIOIMME YMPÄRISTÖN	12
Tiedän, mitä tarvitaan mukaan retkelle ja teen sen luontoa säästän.....	12
Retken jätehuolto	13
Pitkä tie lautaselle	14
Hyödynnän luonnon antimia.....	14
Minä ympäristöesimerkinä.....	15

METSÄÄ MONELTA KANNALTA	16
Puulajien tunnistus	16
Tunnetta lähimetsämme puut	17
Metsätyypit	18
Lintuja!	18
Monenlaisia metsiä	19
Metsätyyppitutkimus	20
Tunnen luontoa	21
Mitkä ihmisen ekosysteemipalvelut?	21

METSÄ VIRKISTYKSEN LÄHTENÄ	22
Metsä tutuksi leikkien	22
Metsien terveysvaikutukset	23
Metsien terveysvaikutukset	23
Kissansilmän metsästys	24
Suunnistus ja kartat.....	24
Aistikimara	25
Huudamme metsässä!	25

METSÄALA ELINKEINONA	26
Metsäammattilaisen tarina	26
Metsäammattilaispantomii.....	26
Metsuri on perinteikäs ammatti!.....	27
Safety first!.....	27
Metsäammattiin tutustuminen.....	27

METSÄN KIERTOKULKU	28
Metsä ympärillämme.....	28
Talousmetsän kierto	28
Retkipaikan puuston korkeuden määrittäminen ..	29
Tee-se-itse relaskooppi!.....	29
Ilmasta maahan.....	30

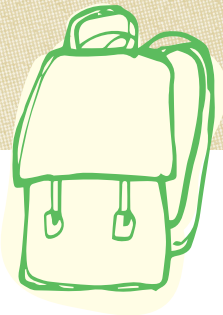
METSÄSTÄ TUOTTEITA	31
Siemenen tarina.....	31
Se ei ole puuta!	31
Yhdistä puulajit ja tuotteet	32
Puunjalostus tutuksi	32
Luontomatkailu ja luonnontuotteet.....	33

LOPPUIKO TEKEMINEN KESKEN?	33
-----------------------------------	-----------

LEIKKEJÄ TOISTEMME HUOMIOMISEEN

Tässä muutamia leikkejä moninaisuuden pohtimiseen ja kohtaamiseen retkillä. Lisää leikkejä löytyy esimerkiksi **Partio-ohjelma.fi:n Ohjelmamateriaalia** osion alta.

Domino

KOHDERYHMÄ: kaikki ikäkaudet

KESTO: 15 minuuttia

RYHMÄN KOKO: minkä kokoinen tahansa

Pyydä yhtä henkilöä ryhmässä aloittamaan ajattelemalla kahta henkilökohtaista piirrettä tai taustaa esim. olen tyttö ja minulla on kaksi veljeä. Omat piirteet hän esittelee ryhmälle näin; ”Minun vasemmalla puolellani on tyttö, ja minun oikealla puolella minulla on kaksi veljeä”. Joku toinen ryhmästä, joka jakaa yhden luonteenpiirteistä, tulee pitämään kiinni ensimmäisen henkilön oikeasta tai vasemmasta kädestä (yhteisen ominaisuuden mukaan).

Tämä henkilö kertoo sitten uuden ominaisuuden vapaalle puolelleen. Esimerkiksi minun oikealla puolella on tyttö, ja minun vasemmalla puolella minulla on ruskeat silmät. Kaikki ryhmän jäsenet kertovat vuorollaan oman piirteensä tai taustansa, niin että lopussa jokainen on muiden kanssa piirissä. Jos kerrottua piirrettä tai samanlaista taustaa ei ole kellään ryhmässä, ja dominoa ei voida jatkaa, pyydä pelaajia keksimään toinen ominaisuus niin, että peli voi jatkaa.

Pääsenkö piiriin?

KOHDERYHMÄ: Seikkailijat ja vanhemmat

KESTO: 15 minuuttia

Valitkaa ryhmästä 2 vapaaehtoista, jotka menevät pois huoneesta kuulomatkan ulottumattomiin. Loput muodostavat tiiviin piirin hartiat kiinni toisissaan. Puhua ei saa. Ulkopuolella odottavat kutsutaan paikalle yksi kerrallaan. Heille kerrotaan, että heidän tehtävänsä on päästä sisälle piiriin. Mukaan pääsee ainoastaan pyytämällä kauniisti, mutta sitä ei kerrota, vaan yrittäjän pitää itse tajuta se.

Minä myös

KOHDERYHMÄ: kaikki ikäkaudet

KESTO: 15–30 minuuttia

RYHMÄN KOKO: 8–20 henkilöä

VALMISTELUT: Sama määrä tuoleja kuin osallistujia

Kaikki istuvat ympyrässä. Jokainen leikkijöistä ajattelee jotain henkilökohtaista seikkaa tai luonteenpiirrettä tai vaikka jotain asiaa, jonka on tehnyt, jota he pitävät ainutlaatuisena itselleen, jotain jota ei ole kellään muulla ryhmässä.

Valitkaa yksi henkilö aloittamaan. Ensimmäinen kertoo, mikä hänen ainutlaatuinen piirteensä on. Esimerkiksi olen vierailut Turkissa kolme kertaa. Jos kenelläkään ei ole tätä erikoispiirrettä, seuraava henkilö kertoo oman juttunsa.

Jos jollain toisellakin on tämä sama ominaisuus, hänen täytyy hypätä ylös tuolistaan ja huutaa ”Minä myös” ja istua jutun kertojan syliin. Jos usealla henkilöllä on sama ominaisuus, heidän on istuttava toinen toistensa syliin, jutun kertoja alimmaisena.

Toista osaa varten tarvitsette jonkinlaiset istuinalustat. Sitten jokainen menee istumaan takaisin entisille paikoilleen ja jutun kertojan on yritettävä uudelleen sanoa jokin sellainen ominaisuus, joka on ainutlaatuista hänelle.

Sitten kun he ovat löytäneet sellaisen, on ringissä seuraavaksi istuvan vuoro kertoa oma juttu. Ensimmäinen kierros loppuu, kun jokainen on keksinyt ominaisuuden, jota kellään muulla ryhmässä ei ole.

Nyt voi aloittaa toisen kierroksen. Selittäkää, että tällä kierroksella käsitellään niitä ominaisuuksia, jotka ovat yhteisiä kaikille tässä ryhmässä.

Ottakaa yksi alusta pois piiristä niin, että niitä on yksi vähemmän kuin osallistujia. Yksi henkilö aloittaa ja hän menee seisomaan piirin keskelle. Hänen täytyy ajatella jotain, joka on yhteistä kaikkien muiden ryhmässä olevien kanssa.

Kysykää häneltä mitä se voisi olla, esim. ”Pidätkö metsäretkistä?”. Kaikkien niiden, joilla on se piirre, on nouseva ylös ja istuttava toiselle tuolille ja sanottava ”Minä myös”. Se henkilö, joka seisoj keskellä yrittää myös löytää istuinpaikan, niin että joku toinen jää keskelle ja tulee seuraavaksi puhujaksi.

LEIKKEJÄ RYHMÄYTYMISEEN:

Metsä on oivallinen paikka tutustua uusiin ihmisiin ja kohottaa ryhmähenkeä. Tämän vuoksi se sopiikin hyvin myös uusien kohderyhmien tavoittamiseen. Tässä muutamia leikkejä ryhmäytymisen edistämiseksi.

Järjestyneet jonot

KOHDERYHMÄ: kaikki ikäkaudet KESTO: 15 minuuttia

RYHMÄN KOKO: Leikkijät ovat 4–6 hengen ryhmissä.

Ryhmä muodostaa mahdollisimman nopeasti jonoja leikinohjaajan antaman tehtävän mukaan. Esim. Muodostakaa jono a) pienimmästä suurimpaan, b) etunimen ensimmäisen kirjaimen mukaan aakkosten loppupäästä alkupäähän, c) hiusten värin mukaan tummimmasta vaaleimpaan, d) pikkurillin pituuden mukaan lyhimmästä pisimpään, e) puhelinnumeron yhteenlasketun summan mukaan pienimmästä suurimpaan. Jos ei ole puhelinta, summa on 30.

Seuraa johtajaa

KOHDERYHMÄ: kaikki ikäkaudet KESTO: 15 minuuttia RYHMÄN KOKO: vähintään 10

Ryhmä liikkuu vapaasti sovitulla alueella ulkona. joku leikkijöistä valitaan tarkkaili-jaksi. Hänen tehtävänä on saada selville, kuka jäljelle jääneestä joukosta on johtaja. Tarkkailija poistuu ensiksi hieman kauemmaksi tai menee nurkan taakse siksi aikaa, kun leikkijät valitsevat joukostaan johtajan. Johtaja johtaa ryhmän liikkumista, liikuttelee käsiään, nostaa jalkojaan, ottaa tanssiaskeleita, irtistelee. Muu joukko tekee mukana. Ryhmä kulkee eri suuntiin. Liikkeet katsotaan naapureista, eikä aina leikinjohtajasta, jotta tarkkailija ei huomaisi kuka on johtaja. Tämä leikki hioo joukon yhteistoimintaa. Muutaman leikkikerran jälkeen johtajan löytäminen tavallisesti vaikeutuu.

Kymmenen esinettä:

KOHDERYHMÄ: kaikki ikäkaudet KESTO: 30 minuuttia

RYHMÄN KOKO: Leikkijöiden määrän on oltava vähintään 9.

Leikkijät jaetaan 3–4 hengen ryhmiin. Kukin ryhmä lähetetään hakemaan 10 mielivaltaista esinettä. Ryhmien saavuttua esineidensä kanssa, heidät määrätään esittämään lyhyt näytelmä ja lisäksi haetut 10 esinettä. Näytelmät esitetään siinä järjestyksessä, kun ryhmät palasivat hakumatkaltaan.

Luontodomino:

KOHDERYHMÄ: Sudenpennut ja seikkailijat KESTO: 20 minuuttia

Leikkijät ovat ryhmänä johtajan ympärillä. Mikäli leikitään pienellä porukalla, voidaan myös olla pareittain. Johtaja näyttää jotakin luontoesinettä, esim. koivun oksaa. Ryhmät lähtevät heti etsimään määrääjassa (esim. 5 minuutin kuluessa) oksaa, joka mahdollisimman paljon muistuttaa tätä. Se ryhmä, joka onnistuu parhaiten, saa pisteen. Samanaikaisesti ryhmät etsivät myös toisen luontoesineen, joka voi olla mallina seuraavalla kerralla. Ryhmä, joka on voittanut pisteen, näyttää nyt toista esinettään ja kilpailu jatkuu.

POHDIMME METSÄSUHDETTAMME

Metsäsuhde vaihtelee suuresti eri taustaisilla ihmisillä, mutta toisaalta taas monet asiat myös yhdistävät. Partiolaisten arvoihin kuuluukin rakastaa luontoa ja suojella ympäristöä. Seuraavan aktiviteetin tehtävänä on herätellä pohtimaan, miten metsäsuhde näkyy retkellä ja dokumentoida tämä.

ALKUHARJOITUS: KAIKILLE IKÄLUOKILLE

KESTO: Noin 30 minuuttia

TARVIKKEET: Kyniä ja paperia

TOTEUTUS:

- Etsikää metsästä tukeva puu, joka tuntuu mukavalta.
- Jokainen etsii itselleen oman puun. Kokeilkaa lyhyttä ja helppoa läsnäoloharjoitusta
- Asettukaa seisomaan selkä puuta vasten.
- Suunnatkaa katse alaspäin tai sulkekaa silmänne.
- Tuntekaa puu kehoa vasten. Huomaatteko puussa lämpöä tai tuulen aiheuttamaa huojusta?
- Huokaistakaa lopuksi, hengittäkää syvään. Kaikki ovat tervetulleita metsään!

Lähde: Sirpa Arvonen – Metsämieli

Tämän jälkeen listatkaa ryhmissä asioita, joita metsästä on tullut mieleen. Tämän voi toteuttaa, joko piirtäen tai vain listaamalla asioita. Käyttäkää tätä aktiviteetin pohjana.

AKTIVITEETIN NIMI:

VIDEOTERVEISET SUOMALAISESTA LUONNOSTA

KESTO: Valmistelu 5–30 minuuttia, kesto 1 tunti / koko retki

TAVOITE: Kertoa videon keinoin omasta ja ryhmän metsäsuhteesta. Mikä metsässä kiehtoo? Mikä metsässä puolestaan pelottaa? Tavoitteena on kertoa kavereille sekä tuntemattomille omakohtaisista luontokokemuksista sekä luonnon merkityksestä. Toteutusvinkkien haasteellisuus kasvaa ikäkausien mukaan.

KUVAUS: Retkellä kuvataan videotervehdys tai oikea dokumentti omasta metsäkokemuksestanne. Tavoitteena on kertoa niin kotiväelle kuin tuntemattomillekin siitä mitä metsässä oikein voikaan puuhastella ja mitä metsä teille merkitsee. Videolla voidaan myös osallistua Suomen Metsäyhdistyksen ”Sydänkäpy” –videokilpailuun. Juhlavuoden kunniaksi, saavat metsämme ensimmäisen ikioman elokuvafestivaalinsa: elokuussa 2017 järjestetään Helsingissä SYDÄNKÄPY–metsäelokuvafestivaali, jonka teemana on metsäsuhde. Festivaalien aikana tuodaan esiin se monipuolinen metsäsuhteiden kirjo. Osallistukaa kuvaamallaan videolla kilpailuun. Jakakaa ajatuksenne, kokemuksenne ja kuvanne metsästä somessa: #sydankapy, #suomalainenonni ja tietenkin #partioscout. Laatikaa ikäkausittain video suomalaisesta metsästä aiheella: tämä on yhteinen metsämme. Elokuva voi olla faktaa tai fiktiota, ja se voi olla muodoltaan melkein mitä vain. Se voi olla näyteltyä draamaa, se voi olla dokumentaarista ilmaisua, se voi olla arkisia kokemuksia metsästä. Muistakaa aina kysyä kaikilta videossa tunnistettavasti esiintyviltä kuvauslupa etukäteen!

JOHTAJAN TEHTÄVÄ: Avustaa videon suunnittelussa ja järjestää kuvaus. Vanhemmilla ikäkausilla omatoimisuuden määrä kasvaa.

TOTEUTUSVINKIT:

Sudenpennut: Kuvatkaa retkeltä lyhyt videotervehdys. Kertokaa vaikka mitä olette puuhailleet päivän aikana, kertokaa satu tai esittäkää laulu. Valitkaa taustalle yhteistuumin mielestänne retken paras paikka.

Seikkailijat: Kuvatkaa retkellä video itsellenne tärkeistä metsään liittyvistä kohteista. Esitelkää matkan varrella löytämiänne erilaisia paikkoja. Minkälaisia paikkoja matkalta löytyy? Kohteita kannattaa kartoittaa myös etukäteen.

Tarpojat: Kuvatkaa uutinen retkeltä. Miettikää mikä retkellä saattaisi kiinnostaa kotiväkeä tai vaikkapa mediaa. Kertokaa ja kuvatkaa ideanne mielenkiintoisella tavalla. Mikä on retken kohokohta?

Samoaajat: Kuvatkaa video ihmisten erilaisista tavoista käyttää metsää ja suhtautua siihen. Kuinka esimerkiksi metsuri suhtautuisi metsään? Entäpä toimistotyöläinen? Voitte tehdä videon myös englanniksi tai jollain muulla vieraalla kielellä, jotta voitte sen välityksellä kertoa metsästä myös ulkomaiselle partiokaverille.

Vaeltajat: Toteuttakaa lyhytelokuva ”Yhdessä Metsään” metsäretkestä. Lyhytelokuvassa voidaan käyttää myös nuorempien ikäluokkien kuvaamia videoita, mikäli saatte siihen luvan. Voitaasiinko ne vaikkapa yhdistää yhdeksi kokonaisuudeksi, jota voidaan käyttää esimerkiksi lippukunnan markkinoinnissa?

METSÄRETKEN EKOLOGINEN JALANJÄLKI

Partiolaiset jättävät metsään ainoastaan kaksi asiaa: ei mitään ja kiitos. Tämän vuoksi onkin tärkeää kiinnittää huomiota metsäretken ekologiseen jalanjälkeen ja retkeillä luontoa kunnioittaen.

Teemme tulet ekologisesti ja turvallisesti:

Tulen sytyttäminen on partiolaisille tärkeä perustaito. Tätä on kuitenkin hyvä aina retkillä kerrata ja pohtia myös, miten se vaikuttaa luontoon. Nämä seuraavat aktiviteetit ovat myös erinomaisia harjoituksia partioon tutustujille. Tulentekoon ja tulipaikan valintaan liittyvät perusjutut kannattaa tarkistaa täältä:

www.luontoon.fi/retkeilynabc/retkeilytaidot/tulenteko

Tarkista aina ennen retkeä metsäpalovaroitus!

Minkä takia tulta kannattaa käyttää säästeliäästi? Listatkaa yhdessä erilaisia syitä. Niitä ovat esimerkiksi tulen hiukkaspäästöt, materiaalin puute jne. Voitte käsitellä puun polttamisen ekologisia vaikutuksia samalla kun harjoittelette käytännön taitoja. Lisätietoja puun hiilen sidonnasta löytyy esimerkiksi seitsemän hiiliveljestä kirjasta: www.smy.fi/materiaali/seitseman-hiiliveljesta/

SUDENPENNUT:

AKTIVITEETIN NIMI:

SYTYTÄMME NUOTION

KESTO: 2 tuntia

TAVOITE: Sudenpentu osaa sytyttää yhdessä johtajan kanssa nuotion ja pitää sitä yllä.

KUVAUS: Harjoitellaan nuotion sytyttämistä sekä sen ylläpitoa. Opitaan myös mihin nuotio voidaan metsässä laittaa.

TOTEUTUSVINKKI: Antakaa jokaisen sudenpennun harjoitella tulitikun sytyttämistä ja sammuttamista. Tehkää yhdessä nuotiotarpeet ja sytyttäkää yksi nuotio. Sudenpennut toimivat vuorotellen nuotiovastaavina ja pitävät huolta, että nuotio palaa hyvin ja turvallisesti. Vanhemmat sudenpennut voivat tehdä yksin tai pareittain oman nuotion (ks. seikkailijoiden aktiviteetti). Käydään läpi retkipaikan maastossa mihin tulet saa tehdä. Tärkeää on myös muistuttaa, että tulentekeä ei ole jokamiehenoikeus.

SEIKKAILIJAT:

AKTIVITEETIN NIMI:

SYTY NUOTIO, PALA NUOTIO

KESTO: 2 tuntia

TAVOITE: Seikkailija osaa omatoimisesti sytyttää nuotion erilaisissa olosuhteissa ja erilaisilla sytykkeillä.

KUVAUS: Seikkailijat kokeilevat erilaisia sytykkeitä. On hyvä käyttää koko ajan saman tyyppistä nuotiota, koska se helpottaa tarkastelua. Seikkailijat voivat vetää johtopää-töksiä siitä mikä syttyy parhaiten. Miten eri puulajit syttyvät?

JOHTAJAN TEHTÄVÄ: Hankkia sytykkeisiin tarvittavat materiaalit.

Antaa palautetta ja neuvoa.

TOTEUTUSVINKKI 1: Seikkailijat valmistavat vartioittain erilaisia kiehisiä ja muita sytykkeitä. Sampo näyttää ensin mallia ja ohjaa sitten vartiot vuolemaan mallin mukaisia kiehisiä. Kokeilkaa myös muita sytykkeitä sanomalehteä, käpyjä, steariini-sytykkeitä, sytytyspaloja tai tuohta.

TOTEUTUSVINKKI 2: Järjestäkää kilpailu eri sytykkeiden välillä. Millä sytykkeillä saa tulen nopeimmin syttymään?

Sytykkeiden teko ja eri puulajien kokeileminen nuotiossa sopivat tarpojille hyvin johtamisharjoitukseksi. Eli tarpojat toimivat apuohjaajina seikkailijoiden aktiviteetissa.

TARPOJAT:

AKTIVITEETIN NIMI:

TULESTA ILOA PITKÄKSI AIKAA

KESTO: 2 tuntia

TAVOITE: Tarpoja käyttää tulta ekologisesti. Tarpoja tunnistaa erilaisten puulajien palo-ominaisuuksia.

KUVAUS: Tarpoja valitsee parinsa kanssa tarkoituksenmukaisen nuotiopaikan ja turvallisen nuotiopohjan. Kukin tarpojapari tekee nuotion, joka on taloudellinen eli kuluttaa mahdollisimman vähän puuta. Opetellaan sammuttamaan nuotio ilman vettä ja peittämään jäljet.

TOTEUTUSVINKKI 1: Puut ja sytykkeet pyritään löytämään luonnosta. Tärkeintä on yrittää polttaa nuotiota mahdollisimman pienellä puumäärällä. Voitte esimerkiksi sopia etukäteen, kuinka kauan nuotiota täytyy pitää yllä.

TOTEUTUSVINKKI 2: Vartiot myös kokeilevat eri puulajeja polttopuina. Pohditaan yhdessä, mitä puulajia ja minkä kokoisia halkoja pitäisi käyttää nuotiossa, saunan pesässä, takassa tai kamiinassa. Kokeilkaa veden keittoaikoja erilaisilla poltettavilla puumateriaaleilla. Syntyykö eroja?

Seuraava laulu toimii hyvin muistisääntönä eri puiden palo-ominaisuuksille:

*Haapa palaa taulan lailla,
liekki lämpöä on vailla.
Savu nousee katajasta,
sitten rungot syttyy vasta.
Kostea on raita,
puuta käytä ellet löydä muuta.
Lepästä saat hyvää tuhkaa,
suopa loppumaan jos uhkaa.
Koivu kuluu nopeasti,
käytä sitä varovasti.
Honka parhain kokkokuista,
rakovalkeata muista.*

SAMOAJAT:

AKTIVITEETIN NIMI:

TULEN TEOSSA EI MEILTÄ KEINOT LOPU KESKEN

KESTO: 2 tuntia

TAVOITE: Samoaja osaa sytyttää nuotion ilman tulitikkuja erilaisissa olosuhteissa.

KUVAUS: Samoajat opettelevat sytyttämään nuotion ilman tulitikkuja.

TOTEUTUSVINKKI 1: Nuotio voidaan sytyttää esimerkiksi suurennuslasin ja auringon avulla. Järjestäkää kilpailu.

TOTEUTUSVINKKI 2: Sytyttäkää nuotio tuluksia käyttäen. Onnistuuko vartiolta nuotion sytyttäminen kivien avulla tai hankaamalla kahta asiaa toisiaan vasten? Vinkkejä tulentekoon löydät netistä esimerkiksi hakusanoilla ”nuotion sytytys ilman tulitikkuja”.

VAELTAJAT:

AKTIVITEETIN NIMI:

RAKOVALKEA

KESTO: 2 tuntia

TAVOITE: Vaeltaja osaa käyttää tulta uudella tavalla ja huomioida siihen liittyvät turvallisuustekijät

KUVAUS: Vaeltaja rakentaa rakovalkean huomioiden luonnonsuojelulliset ja turvallisuuskäytännöt. Vaeltaja yöpyy tai tekee ruokaa tulilla.

TOTEUTUSVINKKI 1: Hankimme rakovalkeaan sopivaa puuta (ks. laulu aiempana). Puun laatu vaikuttaa suuresti rakovalkean syttymiseen ja palamiseen. Tietoa rakovalkean tekemisestä löytyy esimerkiksi Olli Aulion teoksesta Suuri Retkeilykirja. Vaeltajat tekevät rakovalkean. Lopuksi voidaan yöpyä majoitteessa, jossa rakovalkea toimii lämmön lähteenä, esimerkiksi laavussa tai louteessa.

VALMISTAUDUMME RETKELLE OIKEIN JA HUOMIOIMME YMPÄRISTÖN

Retken jätehuolto on tärkeä osa ekologista retkeilyä ja tulee aina huomioida osana retkiä. Roskattomasta retkeilystä lisää täältä: www.luontoon.fi/roskatonretkeily

SUDENPENNUT:

AKTIVITEETIN NIMI:

TIEDÄN, MITÄ TARVITAAN MUKAAN RETKELLE JA TEEN SEN LUONTOA SÄÄSTÄEN

KESTO: 30 min kololla + 30 minuuttia retkellä

TAVOITE: Sudenpentu ymmärtää miten omat pienet valinnat vaikuttavat laajempaan kokonaisuuteen. Sudenpennut huomaavat paljon he itse tuottavat retkellä roskia.

KUVAUS: Sudenpentu oppii mitä tavaroita retkellä tarvitaan ja miten ne kannattaa pakata reppuun niin että ne löytyvät helposti. Miettikää etenkin, miten pakata retkieväät, jotta niistä jäisi mahdollisimman vähän jätettä. Sudenpennut haluavat varmasti mukaan karkkia ja muita eväitä. Mitä mukaan kannattaa ottaa? Retkellä tavarat ovat sitten jatkuvasti hukassa ja karkkipaperit ympäriinsä. Siivotkaa jälkeenne retkeilyenne ja lajitelkaa roskat parhaalla mahdollisella tavalla. Käykää läpi sudenpentujen kanssa heidän tuomien eväiden roskien lajittelu. Kerätkää roskat aluksi yhteen paikkaan, jotta roskien määrä pienelläkin porukalla huomataan. Huolehtikaa, että retkipaikka jää entistä parempaan kuntoon! Miettikää myös yhdessä lopuksi, miten ensi kerralla voitaisiin retkeillä vielä vähemmällä jättemäärällä? Mitkä olivat turhaan retkellä mukana?

JOHTAJAN TEHTÄVÄ: Käydään läpi kokouksessa mitä tavaroita ja mitä eväitä retkelle kannattaa ottaa mukaan ja miten ne kannattaa pakata. Akela opastaa retkellä sudenpentuja hallitsemaan tavarointansa ja auttaa sudenpentua valitsemaan repusta tilanteeseen sopivia tavaroita. Käydään myös yhdessä läpi mihin omat roskat leirin lopuksi menevät.

PAIKKA: Kololla ennen retkeä + retkellä

TOTEUTUSVINKKI 1: Lauma käy yhdessä läpi retken suunnitelman vaihe vaiheelta ja miettii samalla, mitä tarvikkeita missäkin kohdassa tarvitaan. Akelalla voi olla mukana valmiiksi pakattu esimerkkireppu, jonka sisältöön tutustutaan.

TOTEUTUSVINKKI 2: Akelan johdolla mietitään, minkälaisia eväitä retkelle tarvitaan ja minkälaisia eväitä sinne halutaan (nämä saattavat hyvinkin olla kaksi eri asiaa). Tehdään näistä lista ja äänestetään, kumpi otetaan mukaan.

TOTEUTUSVINKKI 3: Sudenpennut leikkivät muistileikkiä *Lähdin retkelle ja otin mukaani...* Jokainen keksii jonkun retkellä tarvittavan tavarankin ja lisää sen luettelon jatkoksi. Ensimmäinen: ”Lähdin retkelle ja otin mukaani makuualustan.”

Toinen: ”Lähdin retkelle ja otin mukaani makuualustan ja istuinalustan.”

Kolmas: ”Lähdin retkelle ja otin mukaani makuualustan, istuinalustan ja otsalampun.”... jne. Sama voidaan tehdä myös eväiden kanssa

TOTEUTUSVINKKI 4: Retkellä huolehditaan sitten omien eväsroskien oikeaoppisesta lajittelusta ja kerätään myös sudenpentujen roskat yhteen paikkaan ennen lajittelua, jotta nähdään, kuinka paljon roskaa syntyy. Parhaimmillaan tätä ei ole juuri ollenkaan!

SEIKKAILIJAT:

AKTIVITEETIN NIMI:

RETKEN JÄTEHUOLTO

KESTO: 30 minuuttia kololla, 45 minuuttia retkellä

TAVOITE: Seikkailija ymmärtää lajittelun merkityksen. Seikkailija huomaa kuinka paljon roskaa retkellä tulee.

KUVAUS: Seikkailija tutustuu kotiseutunsa jätehuoltomääräyksiin. Hän suunnittelee ja toteuttaa niiden mukaisen lajittelusysteemin retkipaikalle.

PAIKKA: Kololla ennen retkeä, retkellä

JOHTAJAN TEHTÄVÄ: Sampo opastaa ja ohjaa seikkailijaa ottamaan selville, mihin mikä-kin asia kuuluu lajitella. Sampo ohjaa seikkailijaa jätehuoltopisteen rakentamisessa.

TOTEUTUSVINKKI 1: Seikkailijat toteuttavat retkipaikalle, lippukunnan kämpälle tai muuhun vastaavaan paikkaan kierrätyspisteen. Lyhyellä retkellä seikkailijat voivat vastata roskien keräämisestä keskitetysti eli niin, että kaikki laittavat omat roskansa retken lopuksi seikkailijoiden keräykseen. Seikkailijat miettivät yhdessä koloillassa, millainen kierrätyspiste voisi olla. He esimerkiksi pohtivat, minkä kokoinen keräysastia tarvitaan millekin jätteelle. Retken aikana seikkailijat vastaavat retken jätteiden keräämisestä ja lopuksi arvioivat jätteiden määrän.

TARPOJAT:

AKTIVITEETIN NIMI:

PITKÄ TIE LAUTASELLE

KESTO: 1,5 tuntia

TAVOITE: Tarpoja tunnistaa retkellä käytettyjen elintarvikkeiden alkuperän. Tarpoja tietää mistä kaikkialta retken ruoka tuodaan.

KUVAUS: Tutkitaan ruokakauppaan suuntautuvalla tutkimusretkellä hedelmä- ja vihannesosaston tarjontaa. Tarkkaillaan asiakkaiden valintoja ja pohditaan omia valintoja. Tehdään sama myös retkellä ja ohjeistetaan muitakin retkellä olijoita ruokien alkuperästä.

TOTEUTUSVINKKI 1 (KOLOLLA): Tarpojat suunnittelevat osan retken ruokalistasta. Helppo kohde on esimerkiksi aamupalat ja välipalat. Tämän jälkeen mennään kauppaan tutkimusretkelle. Kaupasta etsitään ruokalistalla tarvittavat ainekset ja samalla tutustutaan niiden sekä myös muiden hedelmien ja kasvien alkuperään. Hakekaa vinkkimateriaali täältä wwf.fi/mediabank/3158.pdf.

TOTEUTUSVINKKI 2 (KOLOLLA): Tarpojat suunnittelevat osan retken ruokalistasta. Tämän jälkeen järjestetään kilpailu. Jakaantukaa ryhmiin, joiden tehtävänä on löytää kaupasta tai torilta mahdollisimman lähellä tuotettua ruokaa. Itse poimitut marjat ja sienet sekä itse kalastetut kalat ovat myös lähiruokaa.

TOTEUTUSVINKKI 3 (RETKELLÄ): Retkellä tarpojat ovat mukana valmistamassa ruokaa. Mikäli ennakkotehtäviä ei ole tehty voivat tarpojat selvittää ostettujen elintarvikkeiden alkuperän. Onko tämä retkellä mahdollista? Ennen ruokailua he esittelevät muille mistä ruoka on peräisin.

SAMOAJAT:

AKTIVITEETIN NIMI:

HYÖDYNNÄN LUONNON ANTIMIA

KESTO: 2 tuntia

TAVOITE: Samoaja innostuu hyödyntämään luonnon tarjoamia antimia joko suoraan luonnosta tai itse kasvattaen. Samoaja huomaa, että luonnosta saatava ruoka on lähes ilmaista ja sitä hyödyntäen säästää myös rahaa.

KUVAUS: Samoaja tutustuu luonnossa kasvaviin ruuaksi käytettäviin kasveihin. Samoaja kalastaa ja opettelee käsittelemään perkaamatonta kalaa.

Kannattaa myös tutustua satokausikalenteriin, josta selviää mitkä tuotteet ovat milloinkin sesongissa.

TOTEUTUSVINKKI 1: Kertaamme Suomen luonnosta löytyvät syötävät kasvit, sienet ja marjat. Tietoa löytää kirjallisuudesta, esimerkiksi Olli Aulion Suuri retkeilykirja ja Sami Tallbergin Villiyrättikeittokirja. Päiväretken aikana yritämme löytää näitä mahdollisimman montaa eri lajia. Lopuksi järjestämme koemaistiaiset.

TOTEUTUSVINKKI 2: Syömme päiväretkellä pääosin luonnosta hankittua ruokaa. Maistelkaa esimerkiksi voikukanlehtisalaattia, koivunlehtiperunamuussia, kuusenkerkkäteetä tai sienikeittoa. Vinkkejä luonnon antimien käyttöön ruuanlaitossa löytyy netistä esimerkiksi hakusanoilla ”ruokaa luonnosta” ja kirjallisuudesta Sami Tallbergin Villiyrättikeittokirja.

TOTEUTUSVINKKI 3: Kalastamme ongella, virvelillä, katiskalla tai verkoilla. Tunnistamme kalaoppaan avulla kaikki saaliiksi saamamme kalat. Opettelemme suomustamaan, perkaamaan ja fileoimaan kalaa. Jos ette saaneet kalastamalla kalaa tai ette pääse veden äärelle, ostakaa kaupasta käsittelemättömiä ahvenia ja haukia. Kauppaan kannattaa soittaa

etukäteen ja sopia kalamyyjän kanssa, että hän jättää teitä varten perkaamattomia kaloja, koska yleensä kaikki kalatiskissä olevat kalat on jo suomustettu ja perattu valmiiksi. Apuja kalastukseen voi kysyä esimerkiksi paikallisilta kalakummeilta. Heitä voi myös pyytää mukaan retkelle: www.vapaa-ajankalastaja.fi/?lang=fi&svk=10841

VAELTAJAT:

AKTIVITEETIN NIMI:

MINÄ YMPÄRISTÖESIMERKKINÄ

KESTO: 3 tuntia

TAVOITE: Vaeltaja ymmärtää miten voi omalla esimerkillään ja toiminnallaan edistää ympäristön tilan paranemista. Vaeltaja ymmärtää ympäristöalueiden käyttöön liittyvät erilaiset tarpeet ja vaatimukset.

KUVAUS: Vaeltaja toimii esimerkkinä ympäristöasioissa. Hän vastaa siitä, että retki järjestetään ympäristövastuullisesti tai kouluttaa ympäristövastuullisuutta muille.

TOTEUTUSVINKKI 1: (ennen retkeä): Koulutan lippukunnan johtajistoa ympäristöön liittyvistä aiheista, kuten ympäristövastuullisesta retken suunnittelusta, jätehuollosta ja kierrätyksestä.

TOTEUTUSVINKKI 2: Opetamme ympäristövastuullista retkeilyä uusille osallistujille. Kuinka opetetaan uusille retkeilijöille vastuullista retkeilyä? Pidämme selkokiehisen ja helposti ymmärrettävän koulutuksen luonnossa liikkumisesta ja luonnon huomioimisesta. Taustamateriaalia löytyy esimerkiksi täältä:

papunet.net/_pelit/_tarinat/kuvakirja/lue/Luonnonel%C3%A4inten_suojeleminen

TOTEUTUSVINKKI 3: Vaeltajat tarkkailevat retkellä, kuinka suunnittelutavoitteet toteutuivat. Vaeltajat havainnoivat retken aikana erilaisia ihmisen toiminnan aiheuttamia muutoksia ympäristössä ja pidämme niistä kirjaa. Retkipaikan, varusteiden ja yöpymistavan valinnassa otetaan erityisesti huomioon ympäristönäkökohdat.

METSÄÄ MONELTA KANNALTA

Metsien monimuotoisuus:

Suomessa arvioidaan elävän noin 50 000 lajia, kun lasketaan yhteen kaikki eläin-, kasvi- ja sienilajit. Näistä noin 20 000 lajia elää metsissä. Metsien monimuotoisuus valkenee parhaiten itse tutkimalla ja kokeilemalla. Tutkiminen aloitetaan helpoista asioista ja siirrytään pikkuhiljaa vaativampiin.

SUDENPENNUT

AKTIVITEETIN NIMI:

PUULAJIEN TUNNISTUS

KESTO: 1 tunti

TAVOITE: Opitaan tunnistamaan erilaisia puulajeja Suomen luonnossa.

KUVAUS: Tunnistettaviksi puulajeiksi kannattaa valita sudenpennuille yleisimpiä suomalaisten metsien puulajeja kuten kuusi, mänty, koivu, leppä ja haapa. Puulajit tulevat parhaiten tutuksi leikkien kautta (ks alla). Vanhemmille ikäkausille mukaan otetaan myös harvinaisempiakin puulajeja. Ottakaa lisäksi kuva jokaisesta tunnistamastanne puulajista. Kuvien pohjalta voitte jälkikäteen tehdä piirroksia puis-ta tai koota kollaasin retken puista. JOHTAJAN TEHTÄVÄ: Auttaa puiden tunnistuksessa ja tarkistaa onko tunnistus oikein.

Lisätietoja puulajeista:

www.metsamaailma.fi/fi/ForestInformation/ForestLibrary/Documents/Metsiemme_Puita_UPM_opasvihko.pdf

Ennen aktiviteettia kannattaa myös oma puulajituntemus käydä tarkistamassa: www.smy.fi/materiaali/puulajit/

TOTEUTUSVINKKI 1: Puulajigolf:

Peliä voidaan pelata joko pareittain, tai pienessä ryhmässä. Alussa tarvitaan pieni keppi jokaiselle osallistujalle. Yksi osallistujista osoittaa ja nimeää lähistöllä sijaitsevan puun. Osallistujat yrittävät vuoron perään heittää keppinsä mahdollisimman lähelle kohdetta. Lähimmäksi kohdetta päätnyt saa 5 pistettä, toiseksi tullut 4 ja niin edelleen. Ensimmäisen heiton voittaja valitsee uuden kohteen ja taas heitetään. Peliä jatketaan, kunnes ensimmäinen on saanut 50 pistettä! Mikäli pisteiden lasku tuntuu liian hankalalta, voidaan se jättää myös pois. Puulajigolf sopii myös seikkailijoille!

TOTEUTUSVINKKI 2: Pienestä suurta

Tähän aktiviteettiin tarvitaan luuppeja (tai suurennuslaseja). Kertokaa ensin sudenpennuille mikä on luuppi ja miten sitä käytetään. Jokaiselle jaetaan tämän jälkeen oma luuppi. Riippuen luoppien määrästä, voidaan niitä jakaa myös pareittain. Tämän jälkeen lähdetään tutkimaan lähiympäristöä luopin avulla. Valitkaa kohteiksi vähintään kaksi erilaista puuta, kivi sekä erilaisia kasveja. Tällä välin ohjaaja poimii erilaisia puun kuoren palasia. Sudenpennut palaavat yhteen ja tämän jälkeen tutkitaan näytekappaleita luupilla. Tunnistavatko sudenpennut mistä puusta on kyse?

TOTEUTUSVINKKI 3: Luontoesineiden keräys

Leikinjohtaja antaa leikkijöille paperilapun kullekin ja lähettää heidät maastoon etsimään lapussa mainittuja luonnonesineitä. Ohjeet voidaan antaa myös suullisesti. Määräykset

voivat olla esimerkiksi seuraavanlaisia:

- 1) jotain ihmiselle hyödyllistä
- 2) jotain eläimelle hyödyllistä
- 3) sytykkeitä
- 4) jotain punaista
- 5) jotain pyöreää
- 6) rakennusaineita
- 7) jotain epätavallista
- 8) jotain kaunista.

Leikkijöille asetetaan määräaika ja sen jälkeen kukin tuo kokoelmansa johtajalle. Yhteisesti arvostellaan kokoelmat ja parhaan kokoelman kerännyt voittaa. Muistakaa jokamiehen oikeudet ja se mitä saa kerätä!

SUDENPENNUT (SOPII MYÖS SEIKKAILIJOILLE)

AKTIVITEETIN NIMI:

TUNNEMME LÄHIMETSÄMME PUUT

KESTO: 1 tunti

TAVOITE: Opitaan tunnistamaan erilaisia puulajeja Suomen luonnossa ja tutkitaan niiden ominaisuuksia.

KUVAUS: Tutustutaan puihin niiden ominaisuuksien kautta. On tärkeää tunnistaa puut ulkonäöltä, mutta puilla on monia ominaisuuksia mitä avautuvat esimerkiksi koskettamalla tai haistelemalla.

JOHTAJAN TEHTÄVÄ: Käy läpi opaskasvit openmetsa.fi/wiki/index.php/Opaskasvit

TOTEUTUSVINKKI 1: Puiden tunnusteleminen

Leikkijät muodostavat pareja ja jokaisesta parista toisen silmät sidotaan. Näkevä taluttaa parinsa valitseman puun luo. Sokea yrittää tunnustelemalla saada mahdollisimman tarkan kuvan, minkälaisesta puusta on kysymys, minkä jälkeen hänet talutetaan takaisin lähtöpisteeseen. Side poistetaan ja leikkijä yrittää osoittamalla arvata, minkä puun luona äsken oli. Kun arvaus osuu oikeaan, leikkijät vaihtavat rooleja.

Aktiviteetti on hyvä aloittaa tunnistamalla puulajeja ilman sidettä!

TOTEUTUSVINKKI 2: Haastattelemme puita.

Jaetaan ryhmä kahteen osaan. Ensimmäinen ryhmä etsii jokainen itselleen metsästä puun. Pysytelkää ryhmänä rajatulla alueella. Valittu puu voi olla mikä tahansa laji, mutta kiinnittäkää huomiota siihen mitä erityistä siinä on. Kasvaako se esimerkiksi erikoisesti? Mistä se johtuu? Noin 10 minuutin jälkeen toinen ryhmä etsii alueelta ensimmäisen ryhmän edustajat ja haastattelevat jokainen valitsemaansa puuta. Harjoitus voidaan toistaa myöhemmin päinvastaisilla rooleilla! Haastattelukysymyksiä: Kuka olet? Kuinka vanha olet? Mistä muotosi johtuu? Miten viihdyt alueellasi? Mitä tarvitset kasvaaksesi? Onko sinusta ihmisille hyötyä? Miten? Kerro minulle unohtumattomin muistosi! Puuttuuko sinulta jotakin? Mitä? Mikä on suosikkivuodenaikasi ja miksi? Haastattelut voidaan myös videoida.

TOTEUTUSVINKKI 3: Kim-leikki metsäisesti:

Kerätään retken aikana muutaman opaskasvin, kaarnanpalasia tai oksia, joita käyte-
tään Kim-leikissä. Osallistujat katsovat asioita hetken ja sitten he sulkevat silmänsä tai poistuvat sivummalle. Johtaja ottaa yhden asian pois, ja pelaajien tehtävänä on muistaa, mikä kasvi tai esine puuttuu ja tietenkin myös sen nimi. Metsästä voidaan myös kerätä sinne kuulumattomia asioita ja ottaa mukaan leikkiin. Tällöin yritetään muistella, mikä esine oli kyseessä ja kuuluuko se luontoon. Leikkiä voidaan myös leikkiä siten, että hetken katselun jälkeen tavarat peitetään, ja tehtävänä on kirjata ylös niin monta tavaraa ylös kuin tunnistetaan ja muistetaan.

SEIKKAILIJAT:

AKTIVITEETIN NIMI:

METSÄTYYPIT

KESTO: 2 tuntia

TAVOITE: Tutustutaan erilaisiin metsiin ja minkälaisia luonteenpiirteitä niistä löytyy.

Seikkailija harjaantuu tutkimaan lähiympäristön ja kotiseudun metsäluontoa.

KUVAUS: Tutkitaan retkipaikan läheltä löytyvää maastoa ja etsitään sieltä erilaisia metsiä ja metsästä löytyviä asioita.

JOHTAJAN TEHTÄVÄ: Johtaja laatii metsäbingon seikkailijoille ennen retkeä. Ohjeet toteutusvinkissä. Bingo voidaan laatia myös yhdessä seikkailijoiden kanssa edeltävässä kokouksessa.

TOTEUTUSVINKKI 1: Metsäbingo.

Laatikaa retkelle metsäinen bingo. Kyseessä on siis samanlainen peli kuin perinteinen bingo, mutta metsässä! Tarvitsette tätä varten A4-paperia, johon piirretään 5 x 5 ruudut. Ruutuihin kirjoitetaan metsään liittyvä tehtävä tai havainto. Osallistujille jaetaan bingolaput ja kuka on ensimmäisenä saanut viiden suoran voittoa! Aktiviteetista voi tehdä haasteellisemman lisäämällä ruutuja. Tässä esimerkkejä: keräsin 3-kerroksisen sammaleen, otin talteen syksyisen puun lehden ja tunnistin puun, löysin puun jonka ympäri käteni eivät yletä, kiipesin puuhun, laitoin taskuuni linnun sulan, tunnistin mustikan varvun, keräsin kolme kuusenkäpää, taputin koivua, löysin porojäkälän, löysin kanervan, huomasin eläimen kakan, silitin mäntyä, löysin muurahaispesän, poimin kymmenen pihlajan marjaa, esittelin toisille sienen, maistoin marjoja, kiersin kuusen ympäri, näin variksen, heitin männynkävyn oksan yli, haistoin kääpää, otin kuvan kasvista jne. Tämän lisäksi voitte myös lisätä erilaisia puulajeja sekä metsätyyppejä bingoon.

SEIKKAILIJAT:

AKTIVITEETIN NIMI:

LINTUJA!

KESTO: Noin 2 tuntia

TAVOITE: Seikkailijat opettelevat tunnistamaan erilaisia alueen lintulajeja.

KUVAUS: Ennen retkeä tutustutaan alueen linnustoon esimerkiksi lintukirjojen tai BirdLife Finlandin nettisivujen kautta. Retkellä sitten bongaillaan lintuja ja rakennetaan linnunpönttö jätettäväksi lähimetsään. Muistakaa selvittää etukäteen metsänomistajalta, onko pönttöä lupa jättää metsään!

TOTEUTUSVINKKI 1: Linturetki. Ennen linturetkiä on hyvä tutustua eri lintulajien tuntomerkkeihin niin luonnossa lintujen tunnistaminen käy helpommin. Lintukirjoja löytyy kirjastosta runsaasti.

Tarvikkeet: lintukirjoja, kiikarit (jos ei jokaiselle niin ainakin joka toiselle).

1. Pysähtykää kuuntelemaan ja kuulostelemaan lintujen konserttia.
2. Kuinka monen eri linnun ääntä kuulet?
3. Kuuntele tarkemmin. Mistä eri suunnista äänet kuuluvat? Kiinnitä huomio yhteen, sinua kiinnostavaan ääneen. Seuraa viserrystä keskittyneesti ja huomaa sävelten hienovireisyys.
4. Millaisia tunteita, tunnelmia ja ajatuksia lintujen musisointi herättää?

TOTEUTUSVINKKI 2: Mun koti ei oo täällä. Koloissa pesivillä linnuilla on nykyään pulaa pesäpaikoista, sillä luonnonkoloja ei ole tarpeeksi. Myös retkialueella luultavasti pesii kymmeniä lintulajeja, eikä kaikille riitä pesimispaikkoja. Linnut tarvitsevat apuamme, jotta pesintä onnistuisi. Rakentakaa retkellä linnunpönttö alueen linnuille. Selvittäkää ensin

minkälaisia lintuja alueella pesii ja suunnitelkaa pönttö heille. Muistakaa myös rekisteröidä pönttö Ylen Miljoona linnunpönttöä kisaan:

yle.fi/aihe/miljoona-linnunponttoa. Sivulta löytyy myös paljon erilaisia ohjeita pönttöjen rakentamiseen! Muistakaa kysyä maanomistajan lupa pönttötykseen.

TARPOJAT:

AKTIVITEETIN NIMI:

MONENLAISIA METSIÄ

KESTO: 2 tuntia

TAVOITE: Perehdytään retkipaikan metsätyyppeihin kasvillisuuden avulla ja pohditaan hyvän leiripaikan valintaa.

KUVAUS: Tutustutaan retkialueen metsätyyppeihin ja mietitään miten eri-laiset paikat vaikuttavat leiripaikan valintaan. Metsätyyppi tarkoittaa sitä, minkälaista kasvillisuutta, sekä puustoa tietyltä paikalta löytyy. Tähän vaikuttavat maaperän koostumus, veden saanti sekä valoisuus. Mitä kasvupaikkoja tunnistatte?

JOHTAJAN TEHTÄVÄ: Johtaja tutustuu ennen retkeä erilaisiin metsätyyppeihin.

Erilaisiin metsätyyppeihin voi tutustua jo ennen metsään lähtöä täältä:

www.metla.fi/metinfo/kasvupaikkatyypit/metsatyypit.swf.

Alueen maastoon on myös hyvä tutustua etukäteen, mikäli mahdollista.

TOTEUTUSVINKKI 1: Tutkitaan maastoa ja kasveja retkellä.

Avuksi kannattaa asentaa partiolaisten MobiMetsä peli, joka löytyy Google Playsta, Apple Storesta sekä Windows Storesta. Pelistä löytyy tietoa erilaisista kasvupaikoista sekä puulajeista. Huomaatteko miten puut eroavat toisistaan erilaisilla kasvupaikoilla?

Suorittakaa samalla myös MobiMetsän tavoitteet:

- Istuttaa 40 puuta
- Toimittaa vähintään 20 tilausta
- Suunnitella vähintään 8 tuotekehitystä
- Ansaita vastuullisen toimijan status!
- Löydättekö metsästä kolme erityyppistä metsää, jotka myös MobiMetsässä löytyvät? Koittakaa myös löytää alueelta virtuaalimetsään piilotetut luontokohteet.

TOTEUTUSVINKKI 2: Mikä on paras retkimaasto? Miten kasvillisuus vaikuttaa siihen?

Mietitään telttapaikan valintaa ja sen vaikutusta luontoon. Millainen on hyvä maasto leiriytymiselle? Miten hyvän maaston ja tietyn metsätyypin tunnistaa? Pystytetään laavut kolmeen erilaiseen paikkaan ja vertaillaan näitä paikkoja. Mitä hyviä ja mitä huonoja puolia kussakin paikassa on? Huomioidaan esimerkiksi, että kangasmaa on kalliota pehmeämpi selän alla, suorannalta on vaikea mennä uimaan ja heinikkoon ei saa tehtyä turvallisesti nuotiota. Kasvillisuuden perusteella voidaan myös päätellä mm. maaston kosteus. Hyvä telttapaikka on esim. suon laita, avoin kallio tai järven ranta. Kun on yhden yön nukkunut suolla tai notkelmassa sateella, osaa pystyttää teltan muualle.

TOTEUTUSVINKKI 3: Tutustutaan kulumiselle aran maaston tuntomerkkeihin ja pyritään välttämään sellaisessa liikkumista. Esim. kuivat jäkälät, sammalikot ja hiekkatöyrät kärsivät ihmisten kulkemisesta. Suunnitelkaa ja kulkekaa noin kilometrin mittainen reitti polun ulkopuolella, niin että kulutatte maaperää ja kasvillisuutta mahdollisimman vähän. Mikäli mahdollista niin ottakaa GPS mukaan, jotta voitte tallentaa kuljetun reitin kartalle ja tutkia esimerkiksi pinnan muotoja yms. jälkikäteen kartalta.

AKTIVITEETIN NIMI:

METSÄTYYPPIUTKIMUS

KESTO: 2 tuntia

TAVOITE: Samoaja kiinnostuu metsien hyvinvoinnista ja tuntee erilaisia metsätyyppejä.

KUVAUS: Samoajat toteuttavat oman tutkimuksen metsästä ja sen erilaisista ominaisuuksista. Tutkimuksen kautta metsän kenttäkerros tulee tutuksi ja samoajat oivaltavat mitä sellaista metsä kätkee sisäänsä, mitä ei ensi näkemältä huomaa.

JOHTAJAN TEHTÄVÄ: Johtajan tehtävänä on hankkia tarvittavat välineet etukäteen.

Tarvitsette kasvillisuusruutuja, jotka voidaan tehdä aitaverkosta, jonka silmäkoko on 10 x 10 cm, ruudun koko 0,5 x 0,5 metriä, luuppeja (suurennuslaseja), kasvilajioppaita, puhelimet tutkimusalueen kuvaamiseen, alueen kartta (löytyy netistä Kansalaisen karttapaikasta!), sekä muistiinpanovälineet.

TOTEUTUSVINKKI 1:

- Aluksi jakaannutaan 3-4 hengen ryhmiin.
- Jokainen ryhmä saa kartan josta valitaan paikka. Ryhmät tutkivat karttaa hetken ja tämän jälkeen kertovat johtajalle minkä tyyppistä kasvillisuutta siellä saattaisi olla. Minkälainen paikka voisi olla: onko se kostea/kuiva, matala/korkea, valoisa/varjoisa? Kirjataan tämä ylös.
- Seuraavaksi etsitään maastosta oma paikka. Kun paikka on löytynyt, tehdään muistiinpanot siitä minkälaiselta paikka näyttää. Tässä voi olla kuinka luova haluaa!
- Seuraavaksi kartoitetaan maasto kasvillisuusruutujen avulla. Kuten oikeakin tieteellinen tutkimus, myös nyt tutkimus suoritetaan satunnaisten otosten avulla ja otoksia täytyy olla useampia luotettavien tulosten saamiseksi. Otos eli tutkittava piste on tässä tutkimuksessa yksi kasvillisuusruutu. Riippuen paikkojen läheisyydestä voidaan tehdä ainakin 2-4 ruutua kultakin tutkittavalta alueelta.
- Huomioikaa ainakin seuraavat asiat: paikalla esiintyvien lajien lehden muoto, koko, paksuus. Kirjatkaa havainnot ylös. Kasvillisuusruudun tavoitteet: pohja- ja kenttäkerroksen kasvilajien tunnistaminen; sekä päätellään kasvillisuuden avulla, mitkä tekijät vaikuttavat kasvien esiintymiseen (lehden koko, vahapinta, esiintyvät lajit ja niiden runsaus).
- Jos tuntuu vaikealta niin ei huolta, tärkeintä on vain yrittää tunnistaa mahdollisimman monta asiaa ruudussa ja miettiä tällä perusteella minkälainen kasvupaikka on. Yksinkertaisimmillaan kasvupaikat voidaan luokitella reheväksi, keskireheväksi sekä karuksi.
- Ottakaa kuvat jokaisesta kasvillisuusruudusta. Lopuksi kun tutkimus on valmis, palataan lähtöpaikkaan ja esitellään tulokset muille.

SAMOAJAT:

AKTIVITEETIN NIMI:

TUNNEN LUONTOA

KESTO: 1,5 tuntia

TAVOITE: Samoaja tunnistaa luonnossa liikkueensa vastaan tulevia eläimiä ja niiden jättämiä jälkiä, eri lintulajeja, erilaisia kasveja ja puita, kaloja sekä hyönteisiä.

KUVAUS: Samoaja opettelee tunnistamaan, tai kertaa jo oppimiaan, suomalaisesta luonnosta löytyviä eläimiä, lintuja, kasveja, puita, sienii, kaloja ja hyönteisiä.

JOHTAJAN TEHTÄVÄ: Vartionjohtajan tehtävänä on hankkia asiantunteva opas tai opaskirjoja, joista voi varmistaa tunnistukset. Aktiviteetista voidaan tehdä myös useampi toteutusvinkki.

TOTEUTUSVINKKI 1: Etsimme erilaisia hyönteisiä ja toukkia esimerkiksi kivien alta, lahoista puista ja sammaleen alta. Yritämme joko tunnistaa hyönteiset jo luonnossa tai poimimme hyönteisiä esimerkiksi pilttipurkkeihin ja tunnistamme ne kololla hyönteisoppaan tai internetin avulla.

TOTEUTUSVINKKI 2: Keräämme luonnosta eri puulajien lehtiä tai kaarnapaloja. Teemme puunäytteistä tarpojille puulajitunnistustehtävän, jossa tarpojien tulee tunnistaa puulaji sen lehden tai kaarnan perusteella. Tunnistustehtävän jälkeen käymme tarpojien kanssa yhdessä läpi oikeat vastaukset. Sopikaa tehtävän tekemisestä yhdessä tarpojaluotsin kanssa. Muistakaa, että elävästä puusta ei saa irrottaa kaarnaa.

VAELTAJAT:

AKTIVITEETIN NIMI:

MITKÄ IHMEEN EKOSYSTEEMIPALVELUT?

KESTO: 1 tunti

TAVOITE: Vaeltaja oppii mitä tarkoittaa ekosysteemipalvelut ja havainnoi niitä metsäretken aikana.

KUVAUS: Ekosysteemipalvelut ovat luonnon tarjoamia aineellisia ja aineettomia palveluja. Ne voidaan jakaa neljään luokkaan: tuotanto-, ylläpito-, sääntely- ja kulttuuripalveluihin. Luonnon tarjoamia tuotantopalveluja ovat esimerkiksi ravinto ja vesi sekä lääke- ja rakennusaineet. Retkellä tutkitaan ekosysteemipalveluita.

TOTEUTUSVINKKI 1: Tutustukaa ennen retkeä ekosysteemipalvelut käsitteeseen. Havainnoikaa metsäretken aikana ympäristöstä erilaisia ekosysteemipalveluja. Etsikää retken aikana ainakin yksi ekosysteemipalvelu jokaisesta luokasta ja kuvatkaa se. Kirjoittakaa retkestänne blogi ja kertokaa löytämistänne ekosysteemipalveluista. Onko erilaisille havaitsemillenne palveluille mahdollista asettaa hintaa?

METSÄ VIRKISTYKSEN LÄHTEENÄ

Metsät rauhoittavat, virkistävät sekä motivoivat.
On tärkeää, että jokainen löytää oman tapansa nauttia metsästä.
Nämä aktiviteetit tarjoavat virikkeitä metsästä nauttimiseen.

SUDENPENNUT

AKTIVITEETIN NIMI:

METSÄ TUTUKSI LEIKKIEN

KESTO: 1,5 tuntia

TAVOITE: Sudenpennut tutustuvat leikin kautta metsän tarinoihin sekä virkistyvät metsässä.

KUVAUS: Sudenpennut tutustuvat metsään erilaisten leikkien avulla.

TOTEUTUSVINKKI 1: Metsänhaltija:

Haltijan silmät sidotaan ja hän asettuu seisomaan keskelle. Leikkijät liikkuvat hiljaa kohti haltijaa. He yrittävät päästä koskemaan haltijaa (= uudeksi haltijaksi). Kun haltija kuulee jotakin, hän huutaa seis ja osoittaa sormella äänen suuntaan. Siinä suunnassa olevat oppilaat peruuttavat taaksepäin, ja sen jälkeen leikki jatkuu.

TOTEUTUSVINKKI 2: Käkärämänty:

Leikkijät istuvat piirissä. Tehdään yhdessä käsillä samassa tahdissa liikkeitä: kädet polviin, kädet yhteen, oikea käsi peukalo pystyssä olkapää yli taakse ja vasen käsi samoin. Kun leikkijä vie oikean kätensä peukalon taakse, hän sanoo samalla oman nimensä. Kun hän vie vasenta peukaloa taakse, hän sanoo jonkun toisen piirissä olijan nimen. Se jonka nimi sanotaan, jatkaa käsien rytmissä: sanoo ensin oman nimensä ja sitten jonkun toisen nimen jne. Leikkiä voidaan vaikeuttaa vähitellen lisäämällä tempoa.

TOTEUTUSVINKKI 3: Puuhaukka

Jokainen valitsee itselleen puun, jossa asuu. Puut merkitään nauhalla. Yksi leikkijöistä on ilman puuta. Kun hän huutaa ”talo paloi, pakko vaihtaa”, täytyy leikkijöiden vaihtaa puuta. Ilman puuta ollut leikkijä yrittää saada itselleen puun toisten vaihtaessa puuta. Se joka jää ilman puuta jää uudeksi huutajaksi.

TOTEUTUSVINKKI 4: Puuhippa

Merkitään puita nauhalla muutama vähemmän kuin leikkijöitä. Yksi leikkijöistä valitaan hipaksi. Puut ovat turvapaikkoja ja yhdessä puussa saa olla vain yksi leikkijä kerrallaan, joka joutuu lähtemään, jos toinen leikkijä tulee samalle puulle. Samaan puuhun ei saa heti palata.

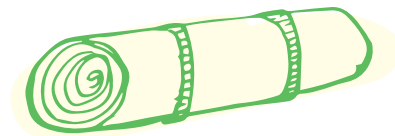
TOTEUTUSVINKKI 5: Metsämies

Yksi leikkijöistä on metsämiehenä, ja muut leikkijät ovat turvassa koskettaessaan puuta tai kantoa. Metsämiehen huutaessa ”kuka pelkää metsämiestä” jokaisen on vaihdettava turvapaikkaa. Kiinni saadusta leikkijöistä tulee metsämiehiä, Voittaja on se, joka viimeiseksi muuttuu metsämieheksi.

TOTEUTUSVINKKI 6: Merkkejä metsän kansasta

Etsitään metsästä merkkejä haltijaolentojen läsnäolosta valmiiden kuvailujen mukaan. Jos merkkejä löytyy, toimitaan annettujen ohjeiden mukaan. Ohjeet tehtävän suorittamiseen löytyvät WWF:n sivuilta:

wwf.fi/mediabank/3178.pdf. Tehtävä sopii myös seikkailijoille.

SEIKKAILIJAT:

AKTIVITEETIN NIMI:

METSIENTERVEYSVAIKUTUKSET (SEIKKAILIJA LIIKUNTA):

KESTO: 1 tunti

TAVOITE: Seikkailija virkistyy metsässä ja havainnoi metsää siinä ohessa pienten asioiden kautta. Seikkailija saa vahvistusta terveille elämäntavoille ja huomaa, että metsässä on kiva liikkua.

KUVAUS: Lähimaastoon suunnitellaan mielen ja kehon kuntokierros, jossa pysähdytään erilaisiin metsäpaikkoihin tekemään erilaisia lihaskuntoliikkeitä. Valitkaa mahdollisimman erilaisia paikkoja suorituksille. Etsikää paikkoja missä voitte olla rauhassa ja sellaisia paikkoja jotka inspiroivat. Tämän lisäksi kehon kuntoa voi harjoitella mitä erilaisimmilla tavoilla metsässä.

TOTEUTUSVINKKI 1: Metsäinen kuntosali

Muistakaa, että tätä aktiviteettiä ei tarvitse tehdä verenmaku suussa. Lihaskuntoliik-
keet voivat olla esimerkiksi painojen nostelua (kivet, puut), vatsalihaksia (puu tukena),
leuan vetoa (oksilla) jne. Vain mielikuvitus on rajana. Kuntokierroksen aluksi vertytelkää
nostamalla luonnosta löytämään keppiä tai risua reisiltä poikittain pään yläpuolelle.
Valitkaa matkan varrelle vähintään yksi iso kivi, vanha puu sekä puro. Testatkaa samalla
tasapainonne: seisokaa yhdellä jalalla vähintään minuutin ajan. Haastetta tähän
saadaan tekemällä se puunrungolla tai kannon nokassa. Ei hätää, jos se ei onnistu,
tasapainoharjoittelua voi tehdä esimerkiksi juurakkoisella polulla.! Suuren puun runkoa
vasten voidaan suorittaa punnerruksia. Kallion reunalla voidaan tehdä vatsalihaksia.
Metsäkuntosalin painoina toimivat tietenkin puunrungot sekä kivet. Talvella syvä lumihanki
tarjoaa kuntopolulle myös astetta suuremman haasteen!

TOTEUTUSVINKKI 2: Metsäinen tasapainotreeni (*Sirpa Arvonen – Metsämieli*)

Toteuttakaa tehtävä vartioittain. Etsikää paikka, jossa jokaiselle löytyy puu johon nojata.
Johtajan tehtävän on opastaa aktiviteetti seuraavien ohjeiden mukaisesti.

1. Seiso puun vierellä suhteellisen tasaisella alustalla. Ota toisella kädellä kevyesti tukea puunrungosta.
2. Ota katseelle tukipiste kymmenen metrin päästä silmien korkeudelta.
3. Ryhdistäydy. Vedä napa kohti selkärankaa ja tunne vatsalihasten aktivoituminen.
4. Nosta toista jalkaa sivulle 10 kertaa ja pidä tukijalan polvi hieman koukussa. Vaihda jalkaa. Toista molempien jalkojen nostoja vielä kymmenen sarjaa.
5. Hetkuttele lantioita ja taputtele pakarointia.

TARPOJAT:

AKTIVITEETIN NIMI:

METSIENTERVEYSVAIKUTUKSET (VOIDAAN TEHDÄ YHDESSÄ SEIKKAILIJOIDEN KANSSA)

KESTO: 1 tunti

TAVOITE: Tarpojat huomaavat metsän luonteenomaisia piirteitä liikunnallisen toiminnan ohessa. Tarpojat oppivat johtamistaitoja sekä vahvistavat terveellisiä elintapoja.

KUVAUS: Lähimaastoon suunnitellaan mielen ja kehon kuntokierros, jossa pysähdytään erilaisiin metsäpaikkoihin tekemään erilaisia lihaskuntoliikkeitä. Valitkaa mahdollisimman erilaisia paikkoja suorituksille. Etsikää paikkoja missä voitte olla rauhassa ja sellaisia paikkoja jotka inspiroivat. Tämän lisäksi kehon kuntoa voi harjoitella mitä erilaisimmilla tavoilla metsässä. Toteutus tarpojille on haastavampi kuin seikkailijoille. Tarpojat voivat

myös suorittaa johtamisharjoituksen seikkailijoiden aktiviteetin ”personal trainereina”.

TOTEUTUSVINKKI 1: Metsäinen kuntosali

Muistakaa, että tätä aktiviteettia ei tarvitse tehdä verenmaku suussa. Lihaskuntoliik-
keet voivat olla esimerkiksi painojen nostelua (kivet, puut), vatsalihaksia (puu tukena),
leuan vetoa (oksilla) jne. Vain mielikuvitus on rajana. Kuntokierroksen aluksi verytelkää
nostamalla luonnosta löytämäänne keppiä tai risua reisiltä poikittain pään yläpuolelle.
Valitkaa matkan varrelle vähintään yksi iso kivi, vanha puu sekä puro. Testatkaa samalla
tasapainonne: seisokaa yhdellä jalalla vähintään minuutin ajan. Haastetta tähän
saadaan tekemällä se puunrungolla tai kannon nokassa. Ei hätää, jos se ei onnistu,
tasapainoharjoittelua voi tehdä esimerkiksi juurakkoisella polulla.! Suuren puun runkoa
vasten voidaan suorittaa punnerruksia. Kallion reunalla voidaan tehdä vatsalihaksia.
Metsäkuntosalin painoina toimivat tietenkin puunrungot sekä kivet. Talvella syvä lumihanki
tarjoaa kuntopolulle myös astetta suuremman haasteen

PAUSSIN NIMI: KISSANSILMÄN METSÄSTYS

KESTO: 30 minuuttia

TAVOITE: Tarpoja tutustuu metsään pimeällä

TOTEUTUS: Metsään piilotetaan eri paikkoihin noin 50 heijastinta. Tarpojat lähtevät
tämän jälkeen taskulampuilla etsimään heijastimia. Tästä voidaan myös tehdä kilpailu siitä,
kuka löytää eniten heijastimia tietyn ajan kuluessa tai vaihtoehtoisesti kulkea pareittain
heijastinpolkua metsässä. Keskustelkaa lopuksi miltä tuntui. Pelottiko, jännittikö? Mikä oli
erilaista pimeässä metsässä kuin päivän valossa?

JOHTAJAN OHJE: Johtajan tehtävänä on käydä piilottamassa heijastimet metsään. Osa
heijastimista voi olla puissa kiinni ja osa heijastimista maassa. Tärkeintä on, että heijastimet
eivät kaikki näy kerralla, mutta että yhden heijastimen löydettyään voidaan kuitenkin
suunnistaa seuraavalle.

SAMOAJAT:

AKTIVITEETIN NIMI:

SUUNNISTUS JA KARTAT

KESTO: 2 tuntia

TAVOITE: Samoaja kehittää omia suunnistustaitojaan ja rohkaistuu haastamaan itsensä
suunnistamalla oman mukavuusalueensa ulkopuolella.

KUVAUS: Samoaja harjoittelee suunnistamista erilaisissa olosuhteissa ja erilaisissa
tilanteissa.

TOTEUTUSVINKKI 1: Harjoitelkaa kartan lukemista ja suunnan ottamista retkipaikan
lähimaastossa. Aluksi voidaan harjoitella suunnan ottamista kahden näkyvän paikan välillä
ja pikkuhiljaa lisätä vaikeustasoa.

TOTEUTUSVINKKI 2: Suunnistan yöllä yksin tai parin kanssa. Harjoitelkaa suunnistusta
retkipaikan lähimaastossa.

TOTEUTUSVINKKI 3: Mikäli retkipaikan lähistöltä löytyy geokätköjä, on se hyvä tapa
harjoitella suunnistusta ja elektronisten laitteiden käyttöä. Lisävinkkejä täältä:

www.geokätköt.fi

AKTIVITEETIN NIMI:

AISTIKIMARA

KESTO: 15 minuuttia:

TAVOITE: Rentoutua metsäretken tai pestin keskellä

KUVAUS: Toteutetaan enintään 10 hengen ryhmissä. Myös retkelle osallistuvat aikuiset voivat tietenkin tulla mukaan. Aktiviteetin tarkoituksena on tarjota hieman rentoutumista leirin toteuttamiseen liittyvien tehtävien välissä.

TOTEUTUSVINKKI 1:

1. Jokainen tutkii ympäristöä noin 5 minuutin ajan.
 2. Kiinnitä katseesi johonkin sinua kiinnostavaan yksityiskohtaan. Tutki vaikkapa sammalten kasvutapaa (suurennuslasilla, jos sellainen löytyy), männyn kuoren muotoja, koppakuoriaisen liikettä tai metsäkukan terälehtiä.
 3. Kumarru tai kyykisty polvillesi ihmettelemään valitsemasi kohteen yksityiskohtia. Antaudu aistien kimaralle.
 4. Hengitä syvään. Mitä nyt tunnet?
 5. Palatkaa takaisin lähtöpaikkaan ja kertokaa toisillenne mitä löysitte.
- (Sirpa Arvonen – Metsämieli)

AKTIVITEETIN NIMI:

HUUDAMME METSÄSSÄ!

(KAIKKI IKÄKAUDET SEKÄ AIKUISET)

KESTO: Noin 15 minuuttia

KUVAUS: Metsässä liikuttaessa on hyvä välttää metelöintiä, jotta metsän eläimet eivät häiriinny. Lisäksi yletöntä metelöintiä retkellä kannattaa välttää ihan jo oman sekä muiden mielenrauhan vuoksi. Toisaalta metsä on myös aina ollut paikka, johon mennään, kun jokin harmittaa ja halutaan päästellä höyryjä. Ja mikäpä sen parempi tapa tähän kuin huutaminen?

TOTEUTUSVINKKI 1: Yhteishuuto!

1. Kokoontukaa yhteen metsäiselle paikalle tai kallion päälle.
2. Mikäli aktiviteetti toteutetaan koko retken voimin kannattaa toteuttaa ensin huutokilpailu eri ryhmien omien huutojen kanssa ja tämän jälkeen huutaa koko väen voimin yhteinen huuto.
3. Aktiviteetin voi myös toteuttaa pienemmässä ryhmässä, jolloin jokainen voi vuorollaan huutaa sydämensä kyllyydestä.
4. Muistakaa kuitenkin naapurit älkääkä huutako öiseen aikaan tai koko retkeä
5. Kuvatkaa video huudostanne!

TOTEUTUSVINKKI 2: Huutojuoksu

Välillä on hyvä päästellä höyryjä. Tehkää ympyrän muotoinen rata metsään. Esimerkiksi kahden puun ympäri (tulokset mitataan kierroksissa). Rata voi myös olla suora, jolloin tulokset on helppo nähdä suoraan. Osallistujat juoksevat rataa vuoron perään niin kauan kuin jaksavat samalla huutaa. Kun ei enää jaksaa huutaa on pysähdyttävä. Pisimpään juossut voittaa.

METSÄALA ELINKEINONA

Metsiä hyödyntämällä saadaan monenlaisia raaka-aineita erilaisiin arkipäivän tuotteisiin. Metsäala tarjoaa myös elinkeinon monille suomalaisille. Seuraavien aktiviteettien avulla tutustutaan metsien taloudelliseen hyödyntämiseen.

Tutustutaan erilaisiin metsäammatteihin.

Yrittäkää saada retkelle mukaan metsäalan ammattilainen, jotta hän voi esitellä teille mitä kaikkea juuri hänen ammattiinsa kuuluu. Hyviä paikkoja etsiä ammattilaista ovat esimerkiksi partiolaisten vanhemmat tai Suomen Yrittäjien jäsenjärjestöt. Voitte myös ottaa yhteyttä paikalliseen Metsänhoitoyhdistykseen tai metsäalan yritysten alueellisen puun ostajaan. He ohjaavat partiolaisia mielellään tutustumaan metsäkoneisiin tai metsätöihin! Metsäammattilainen voi myös auttaa retken toteutuksessa.

Erilaisia metsäammatteja: Metsäkoneenkuljettaja, puunostaja, ympäristöpäällikkö, tutkija, sahatyöntekijä, puutavara-auton kuljettaja, puuseppä, hankintajohtaja, metsäneuvoja, huonekalupuuseppä, myyntiassistentti, metsäkoordinaattori, biologi, tiedottaja, metsäenergiapäällikkö. Kuvauksia erilaisista ammanteista löytyy täältä:

www.metsateollisuus.fi/mediabank/7471.pdf

SUDENPENNUT:

AKTIVITEETIN NIMI:

METSÄAMMATTILAISEN TARINA

KESTO: 30 minuuttia – 1 tunti

TAVOITE: Sudenpennut oppivat, että metsässä tehdään erilaisia töitä.

KUVAUS: Sudenpennut tutustuvat erilaisiin metsään liittyviin ammatteihin kertomuksen kautta. Sudenpennut tutustuvat metsään ja puuhun liittyvään kansanperinteeseen.

TOTEUTUSVINKKI 1: Sudenpennuille metsäammattista on helpointa kertoa tarinan kautta. Mitä kaikkea ammattilainen tekee päivittäin? Johtaja valitsee yhden metsäammattin ja kertoo tästä tarinan. Sudenpentujen kanssa käydään myös läpi metsäammattilaiselle tärkeitä paikkoja metsässä.

SEIKKAILIJAT:

AKTIVITEETIN NIMI:

METSÄAMMATTILAISPANTOMIIMI

KESTO: 30 minuuttia – 1 tunti

TAVOITE: Seikkailijat toteuttavat luovuuttaan ja ilmaisevat itseään. Seikkailijat oppivat metsäisiä ammatteja.

KUVAUS: Seikkailijat esittävät pantomiimeja erilaisista metsäisistä ammanteista ja arvuuttelevat niitä.

TOTEUTUSVINKKI 1: Opetellaan erilaisia metsäisiä ammatteja pantomiimein. Jokainen toimii pantomiimin esittäjänä vuorollaan. Esittäjä miettii yhdessä johtajan kanssa yhden oman metsäammattin ja hetken pohdittuaan esittää muille ryhmäläisille tämän pantomiiminä. Metsässä on erityisen helppo esittää erilaisia ammatteja. Joka ensimmäisenä arvaa oikein saa seuraavan esitysvuoron.

TARPOJAT:

AKTIVITEETIN NIMI:

METSURI ON PERINTEIKÄS AMMATTI!

KESTO: 30 minuuttia – 1 tunti

TAVOITE: Metsurin ammatti ja samalla metsän korjuu tulee tarpojalle tutuksi.

KUVAUS: Metsurin työvälineet tulevat tarpojalle tutuksi ja niitä opetellaan käyttämään hyödyllisiin töihin.

TOTEUTUSVINKKI 1: Metsurin ammatti tulee helposti ensimmäisenä mieleen metsäalasta, vaikka se toki on paljon muutakin. Harjoitelkaa yhdessä erilaisia metsurin ammatissa tarvittavia taitoja: sahausta, kirveen käyttöä, tukkisaksien käyttöä, vesurin käyttöä jne. Muistakaa turvallisuus! Miettikää ensin mitä kaikkia työvälineitä metsuri käyttää. Miten metsien korjuu nykypäivänä hoidetaan? Mikäli retkialueen lähistöltä löytyy hakkuuaukea, käykää tutustumassa ja etsikää sieltä merkkejä työn teosta (traktorin urat, jääneet puut jne).

SAMOAJAT:

AKTIVITEETIN NIMI:

SAFETY FIRST!

KESTO: 30 minuuttia – 1 tunti

TAVOITE: Samoajat ymmärtävät turvallisuuden metsätöissä ja osaavat toimia turvallisesti erilaisten välineiden kanssa.

KUVAUS: Samoajat opettelevat käyttämään vaativimpia metsätyövälineitä ja tutustuvat turvallisuusvarusteisiin.

TOTEUTUSVINKKI 1: Tutustukaa metsurin käyttämiin suojarusteisiin. Kuinka moni on tehnyt metsätöitä tai puuhommia kotona? Miksi metsuri tarvitsee näin paljon suojarusteita. Tutustukaa tämän jälkeen kokeneemman henkilön johdolla moottorisahan tai muiden välineiden turvalliseen käyttöön. Aktiviteetin puitteissa voidaan suorittaa myös esimerkiksi puutalkoot retkipaikalla tai lippukunnan kämpällä. Muistakaa turvallisuus! Turvallisuuteen voi tutustua etukäteen muun muassa täältä:

www.upmsilvesta.fi/silvesta/metsaammattilaisen-esittely/turvallisuusvideot/Pages/default.aspx

VAELTAJAT:

AKTIVITEETIN NIMI:

METSÄAMMATTIIN TUTUSTUMINEN

KESTO: 30 minuuttia – 1 tunti

TAVOITE: Vaeltajat tutustuvat valitsemaansa metsäammattiin yhdessä ammattilaisen kanssa.

KUVAUS: Seurataan metsäammattilaista työssään ja keskustellaan hänen kanssaan. Hyvä keskustelun aihe on esimerkiksi vastuullisuus.

TOTEUTUSVINKKI 1: Tutustumme retken aikana myös johonkin metsäalan ammattiin tai työpaikkaan. Retki voi suuntautua esimerkiksi, vaikka korjuukohteen lähelle ja voitte sopia koneyrittäjän kanssa työhön tutustumisesta tai sen seuraamisesta. Paikallinen Metsänhoitoyhdistys tai metsäalan yritysten kuten UPM, Stora Enso sekä Metsä Group paikalliskonttori on hyvä paikka kysyä neuvoa.

TOTEUTUSVINKKI 2: Otamme yhteyttä paikalliseen luontoyrittäjään ja haastattelemme häntä. Voimme kysyä esimerkiksi näitä kysymyksiä: Mitä haasteita luontomatkailulle Suomessa on? Miten perustan oman luontomatkailuyrityksen? Mitä kaikenlaisia palveluita luonnosta saadaan ja miten nämä tuotetaan ottaen huomioon myös luonnonsuojelulliset näkökulmat?

METSÄN KIERTOKULKU

Tutustutaan metsän kiertokulkuun ja erilaisiin metsiin. Miten talousmetsä eroaa luonnontilaisesta metsästä? Opitaan myös metsien mittausta ja määrittämään retkialueen puuston määrää. Lisäksi tutustutaan erilaisiin metsien mittauksessa käytettäviin työvälineisiin.

SUDENPENNUT:

AKTIVITEETIN NIMI:

METSÄ YMPÄRILLÄMME

KESTO: noin 2 tuntia

TAVOITE: Sudenpennut rakentavat majan johtajan valitsemalle alueelle ja tätä kautta selvittävät metsän ominaisuuksia ja tilaa.

KUVAUS: Tutustutaan erilaisiin metsiin ja samalla myös talousmetsän kiertoon.

Retkialueen lähistöltä voidaan etsiä eri-ikäisiä ja rakenteisia metsiä. Pohditaan kuinka vanhoja kuviot ovat ja missä kehitysvaiheessa.

TOTEUTUSVINKKI 1: Rakennamme majan. Etsikää retken lähistöltä esimerkiksi hakkuu-aukea tai vanha metsä. Minkälaisia erilaisia materiaaleja löytyy majan rakentamiseksi. Hakkuuaukealta saattaa löytyä runsaasti materiaalia majan rakentamiseksi, entäpä vanhasta metsästä. Kerätkää alueelta materiaalit ja rakentakaa maja tai vaihtoehtoisesti taideteos. Aktiviteetin voi tehdä minkälaisessa tahansa metsäympäristössä. Käykää aluksi läpi jokamiehenoikeudet ja se mitä metsästä saa kerätä.

TOTEUTUSVINKKI 2: Vuosilustoja

Etsitään metsässä kanto, jossa vuosilustot erottuvat hyvin. Lasketaan minkä ikäisenä puu on kaadettu. Mietitään miksi se on kaadettu silloin. Tutkitaan erivahvuisia vuosilustoja, miksi ne ovat välillä leveitä, välillä kapeita. Sudenpennut myös osoittavat kannosta, milloin ovat itse syntyneet. Milloin johtajat ovat syntyneet?

SEIKKAILIJAT:

AKTIVITEETIN NIMI:

TALOUSMETSÄN KIERTO

KESTO: noin 2 tuntia

TAVOITE: Opitaan erilaisia talousmetsän kiertokulkuun kuuluvia vaihteita.

KUVAUS: Seikkailijat kiertävät retkipaikan lähistölle etsien metsän erilaisia kehitysvaihteita.

TOTEUTUSVINKKI 1: Talousmetsän kierto (sopii myös tarpojille)

Lähtekää retkelle lähiympäristöön ja etsikää vähintään kolme erityyppistä metsää.

Onko tämä mahdollista? Eri tyyppisiä metsiä ovat 1. taimikko. 2. Kasvatusmetsä.

3. Uudistuskypsä metsä 4. Aukea metsä. Ladatkaa Suomen Metsäyhdistyksen tehtäväpaketti mukaan matkalle ja suorittakaa tehtäviä mahdollisuuksien mukaan:

www.smy.fi/materiaali/talousmetsan-kierto/

TARPOJAT:

AKTIVITEETIN NIMI:

RETKIPAIKAN PUUSTON KORKEUDEN MÄÄRITTÄMINEN

KESTO: Noin 1 tunti

TAVOITE: Tarpoja kykenee itsenäisesti tutkimaan metsäluontoa. Tarpoja oppii hahmottamaan etäisyyksiä ja pituuksia metsässä.

KUVAUS: Tarpojat etsivät luonnosta mittavälineet ja mittaavat retkipaikan lähistön puiden pituuksia ja tätä kautta selvittävät metsän keskipituuden.

TOTEUTUSVINKKI 1: Mitatkaa valitsemienne puiden pituus. Johtaja voi merkitä metsästä etukäteen mitattavat puut. Arvioikaa ensin, kuinka kaukana on seisottava, jotta puu ei kaatuessaan osuisi teihin. Sitten mitataan puun pituus kepin avulla. Etsikää mahdollisimman suoria keppejä, jotka ovat hieman käsivartta pidempiä.

Ohjeet mittaukseen:

1. Aseta kepin yläpää poskeen kiinni silmän alle. Pidä keppi vaakatasossa. Ota kepeistä niin etäältä kiinni kuin käsivarsi suorana yletät. Pidä tästä kohdasta kiinni koko ajan! Käännä keppi pystyyn käsivarsi suorana.
2. Siirry pään asentoa muuttamatta etäisyydelle, jossa puu näyttää olevan kepin mittainen. Pidä keppi koko ajan pystysuorassa ja käsivarsi suorana. Kun puun latva on kepin yläpään tasalla ja tyvi kepin alapäässä peukalosi kohdalla, olet puun korkeuden etäisyydellä puusta. Liikuta vain silmiä ylös ja alas puun tyven ja latvan välillä, sillä niskan asennon muutos aiheuttaa virhettä.
3. Mittaa askelilla (askelpari) etäisyytesi puusta. Tämä etäisyys on sama kuin puun pituus.

Mitatkaa vähintään 5 eri puun pituus ja päätelkää tämän perusteella mikä on metsän keskipituus.

SAMOAJAT:

AKTIVITEETIN NIMI:

TEE-SE-ITSE RELASKOOPPI!

KESTO: noin 1,5 tuntia

TAVOITE: Samoajat tutustuvat relaskooppiin ja opettelevat tekemään itse sellaisen.

KUVAUS: Rakennetaan relaskooppi kierrätysmateriaaleista. Relaskooppi on puiden määrän mittaamisessa käytetty apuväline. Relaskoopin avulla voidaan las-kea helposti, kuinka monta puuta metsässä on hehtaarilla.

JOHTAJAN TEHTÄVÄ: Hankkia relaskoopin tekoon tarvittavat välineet ja selvittää etukäteen miltä relaskooppi näyttää.

TOTEUTUSVINKKI 1: Relaskoopin voi valmistaa itse leikkaamalla reilun tulitikkuaskin kokoisen kappaleen taloussaksilla esimerkiksi alumiinisestä juomatölkistä tai maitopurkista ja leikkaamalla lätkään noin 10 millimetriä leveän hahlon ja reiän narulle. Seuraavaksi tulee mitata hahlon tarkka leveys ja kertoa hahlon leveys viidelläkymmenellä. Ota noin 60 senttiä pitkä narun pätkä ja sido sen toiseen päähän solmu. Vedä naru relaskoopin reiästä. Tee toinen solmu aikaisemman kertolaskun ”hahlon leveys x 50” etäisyyden päähän relaskoopistasi. Sinulla on nyt valmis relaskooppi, pidä mita- tessa solmua silmän alla ja narua kireällä. Relaskoopin reunat kannattaa taittaa kaksin kerroin relaskoopin rungon vahvistamiseksi sekä sormien suojelemiseksi teräviltä kulmilta.

TOTEUTUSVINKKI 2: Mitatkaa relaskoopin avulla puuston pohjapinta-ala. Vinkkejä löytyy täältä: www.youtube.com/watch?v=oG75SfnDZtk

➤ Relaskoopin käyttöä voi harjoitella myös Relasphone mobiiliapplikaation avulla.

TOTEUTUSVINKKI 3: Samoajat voivat johtajaharjoituksena opettaa relaskoopin tekoa tarpojille. Tähän on hyvä yhdistää myös metsän mittaukseen liittyvä aktiviteetti.

VAELTAJAT:

AKTIVITEETIN NIMI:

ILMASTA MAAHAN

KESTO: noin 1,5 tuntia

TAVOITE: Vaeltajat mittaavat retkialueen puuston määrän ja selvittävät luonnon kannalta erityisiä kohteita.

KUVAUS: Vaeltajat tutustuvat retkipaikkaan etukäteen ja opettelevat maaston kartoitusta ilmakuvien avulla. Vaeltajat laskevat tarpojien ja samoajien tekemien mittausten pohjalta alueen puuston määrän.

TOTEUTUSVINKKI 1: Tutustukaa kartta-aineistoon www.retkikartta.fi palvelussa.

- Etsikää täältä retkikohteenne ja kartoittakaa sen lähiympäristö.
- Minkälaista metsää sieltä löytyy? Löytyykö erityisiä kohteita esimerkiksi puroja tai lampia?
- Minkälaisia erilaisia kuvioita alueella on.
- Pinta-alan voi määrittää yksittäiselle kuviolla myös retkikartta.fi -sivuston avulla. Retkikartalla voi vaihtaa taustakuvaksi ilmakuvan ja työkaluista löytyy pinta-alan mittaustyökalu (keskimäinen nappi kartassa, mittaa alue). Tulos tulee neliöissä, 10 000 neliötä vastaa yhtä hehtaaria. Mikäli mittaamanne kuvio on pinta-alaltaan 3 hehtaaria ja jos kuviolla on hehtaarilla 216 kuutiota puuta, on koko kuviolla yhteensä 648 kuutiota puuta. Vaeltajat voivat yhdistää tarpojien ja samoajien mittaukset yhteen ja tällä tavoin laskea puuston määrä alueella.

METSÄSTÄ TUOTTEITA

Metsiä hyödynnetään erilaisten tuotteiden valmistukseen. Metsä kuitenkin muutenkin kuin puuta. Tutustutaan erilaisiin metsistä saataviin hyödykkeisiin ja ennen kaikkea siihen mistä ne alun perin tulevat.

SUDENPENNUT

AKTIVITEETIN NIMI:

SIEMENEN TARINA

KESTO: 30 minuuttia

TAVOITE: Oppia minkälaisia erilaisia tuotteita puusta voidaan tuottaa ja huomata niiden ketju metsästä kotiin.

KUVAUS: Käydään läpi retkellä mukana olevia tavaroita. Mitkä kaikki näistä ovat mielestänne puupohjaisia?

TOTEUTUSVINKKI 1: Valitkaa yksi retkellä mukana olevista puupohjaisista tuotteista. Miettikää mistä lähialueen puusta se voisi olla peräisin. Kertokaa vuorotellen yksi lause kerrallaan puun tarina. Esimerkiksi: ”Olipa kerran metsäaukea. Metsäaukealle istutettiin kuusen taimi. Taimet kasvavat ja vahvimmat niistä selviävät. Retkeilijät nauttivat kasvavasta metsästä. Eräänä päivänä metsään astuu metsuri, alkaa puun toinen elämä. Puut kaadetaan ja toimitetaan tehtaalle. Tehtaalla puun eri osia käsitellään eri tavoin ja niistä tehdään jokapäiväisiä tuotteita. Joistakin tulee sahatavaraa, joistakin huonekaluja, toisista liimapuuta. Mitä sinun tarinasi puusta syntyy?”

TOTEUTUSVINKKI 2: Suomen Metsäyhdistyksen Opetä ja Opi -sivuilta löytyy valmiita tarinoita erilaisista tuotteista. Esimerkkeinä Kartonki-Aino sekä Metsäankka. Lukekaa yhdessä sudenpentujen kanssa jokin näistä tarinoista nuotion ääressä.

SEIKKAILIJAT:

AKTIVITEETIN NIMI:

SE EI OLE PUUTA!

KESTO: 30 minuuttia

TAVOITE: Seikkailija oppii, minkälaisia erilaisia tuotteita puusta voidaan valmistaa. Hän oppii havainnoimaan ympärillään olevista tuotteista ja tavaroista, mitkä ovat valmistettu puumateriaalista.

KUVAUS: Käydään läpi retkellä mukana olevia yhteisiä tavaroita. Jokainen osallistuja valitsee 5 tavaraa. Piiritoimistolta voidaan myös lainata mukaan biotalous-salkku aktiviteetin toteutuksen tueksi.

TOTEUTUSVINKKI 1: Jakaannutaan kahteen joukkueeseen, ja molemmat joukkueet valitsevat 5 metsästä peräisin olevaa tuotetta biotaloussalkusta ja 5 muuta tuotetta, jotka asettavat maahan piirrettyyn ruutuun, esim. 10 asiaa/joukkue. Sitten vaihdetaan ruutuja, ja joukkueille annetaan hiukan aikaa katsoa toisten ruutua. Tämän jälkeen mennään takaisin omalle ruudulle ja otetaan pois siitä joitakin asioita. Toisen ryhmän pitää katsomaan tullessaan yrittää huomata, mitä ruudusta on kadonnut ja onko kadonnut asia peräisin metsästä vaiko ei? Leikkiä voi vaikeuttaa tuotteiden määrää tai samankaltaisuutta lisäämällä tai sitten pois ottamisen sijasta vaihtamalla esineitä.

TOTEUTUSVINKKI 2: Asetellaan maahan esineitä, jotka melkein kaikki on tehty puusta. Jokainen ottaa vuorollaan yhden esineen. Kun joku tarttuu ”ei-puiseen” esineeseen ohjaaja huutaa ”se ei ole puuta!”, esine jää paikalleen ja vuoro siirtyy seuraavalle. Toinen leikkijä yrittää vuorostaan. Leikkiä jatketaan niin kauan, kunnes jäljelle jäävät vain ”ei puusta” tehdyt esineet.

TARPOJAT:

AKTIVITEETIN NIMI:

YHDISTÄ PUULAJIT JA TUOTTEET

KESTO: 1 tunti

TAVOITE: Tarpoja ymmärtää metsien merkityksen raaka-aineen lähteenä.

Tarpoja oppii konkreettisesti mistä puulajeista tuotteita tehdään.

KUVAUS: Selvitetään mistä erilaiset metsäalan tuotteet ovat peräisin. Aktiviteettiin varataan mukaan sellaisia tuotteita, joista metsä ja puut eivät välttämättä tule ensimmäisenä mieleen.

JOHTAJAN TEHTÄVÄ: Johtajan kannattaa esimerkin mukaisesti varata seuraavia tuotteita mukaan retkelle. Myös piiritoimistoilta löytyviä biotaloussalkkuja voidaan hyödyntää näissä.

Ksylitoli-purkka (xylitol): koivu

Maitopakkaus: koivu, kuusi, mänty

Pihlajanmarja-karkki: pihlaja

Viskoosipaita (viskoosi valmistetaan puukuidusta!): kuusi ja koivu

WC-paperi: mänty (– ja kierrätyskuitu)

Hajunpoistaja: kataja

Jogurtti (CMC=karboksimeetyyliselluloosa, E466): koivu, kuusi

Hammastahna (CMC=karboksimeetyyliselluloosa, E466): koivu, kuusi

Biodiesel, löytyy auton tankista (tehdään esim. mäntyöljystä): mänty

TOTEUTUSVINKKI 1: Tutkikaa lähiympäristöä ja miettikää mistä puusta mikäkin tuote voisi olla peräisin. Tarpojat saavat yhden tuotteen kerrallaan (biodieseliä ei tietenkään anneta mukaan vaan kerrotaan mistä sitä löytyy) ja heidän tulee mennä sen puulajin luokse, jota on käytetty tuotteen valmistamiseen. Kun oikea puulaji on löytynyt, käydään tuotteet ja puulajit yhdessä läpi.

SAMOAJAT:

AKTIVITEETIN NIMI:

PUUNJALOSTUS TUTUKSI

KESTO: 2 tuntia

TAVOITE: Samoajat oppivat puuraaka-aineen ominaisuuksista ja tekevät oman tuotteen.

KUVAUS: Samoajat miettivät etukäteen mitä tarvikkeita retkellä tarvitaan. Valitaan yksi retkellä olennainen tarvike, joka toteutetaan kädentaitorastina retkellä. Haastavuus valitaan ryhmän kokemuksen perusteella.

JOHTAJAN TEHTÄVÄ: Hankkia tarvittava puumateriaali ja työvälineet. Vaihtoehtoisesti huolehtia, että luonnonmateriaalit kerätään jokamiehenoikeuksia kunnioittaen.

TOTEUTUSVINKKI 1: Retkellä ruokailuvälineiden ja ruuanlaittoon käytettävien tavaroiden säilytys on aina ongelma. Miettikää ratkaisu säilytysongelmaan ja toteuttakaa se retkellä.

TOTEUTUSVINKKI 2: Minkälaisilla välineillä teflontrangiaa kannattaa käyttää? Suunnitelkaa keittoväline, joka sopii teflonpinnalle ja toteuttakaa se retkellä.

TOTEUTUSVINKKI 3: Ideoikaa oma retkellä tarvittava tuote ja toteuttakaa se.

VAELTAJAT:

AKTIVITEETIN NIMI:

LUONTOMATKAILU JA LUONNONTUOTTEET

KESTO: 1 tunti

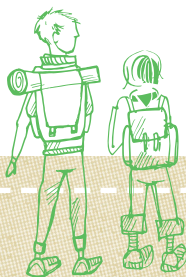
TAVOITE: Vaeltaja tutustuu luonnon ja metsien kestäväan käyttöön, sekä partiossa hankitun luonto- ja retkeilyosaamisen tuotteistamiseen.

KUVAUS: Metsäala ei ole pelkkää puuta ja paperia. Vaeltaja selvittää mikä on luontomatkailun- sekä luonnontuotteiden merkitys Suomen taloudelle. Hän tutustuu luontomatkailuun Suomessa, metsien erilaisiin käyttömuotoihin sekä luonnon ja metsien kestäväan käyttöön.

TOTEUTUSVINKKI 1: Vaeltajat perustavat kuvitteellisen luontopalveluyrityksen, jonka tehtävänä on tarjota elämys retkelle tuleville uusille osallistujille.

Millä tavoin voisimme elämyksellisesti tuoda esiin luonnon hienouksia?

TOTEUTUSVINKKI 2: Etsitään retkeltä erilaisia luonnontuotteita ja mietitään miten näitä, voitaisiin markkinoida. Luonnontuotteita ovat marjat, sienet, yrtit ja mahla sekä esimerkiksi koristekasvit ja hyvinvointi- ja kosmetiikkatuotteiden raaka-aineet.

LOPPUIKO TEKEMINEN KESKEN?

Lisää metsään liittyviä aktiviteetteja sekä vinkkejä löydätte Yhdessä Metsään -ohjelmapainotuksen sivuilta! partio-ohjelma.fi/ohjelmapainotus

Handwriting practice lines consisting of 24 horizontal dashed green lines.

SUOMEN PARTIOLAISET – FINLANDS SCOUTER RY